

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ХІМІЇ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Білошицька Анастасія Олександрівна,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня II курсу, nastya.belyash19@gmail.com
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Романишина Людмила Миколаївна
професор, доктор педагогічних наук
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Анічкіна Олена Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хімії, eva_kvitka@meta.ua
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Хімія - одна з наук про природу, походження, хімічні властивості та використання речовин. Вона дає зрозуміти елементарні речі про будову світу та його різноманіття, тому вивчення хімії в закладі загальної середньої освіти є обов'язковим. Відповідно до завдання предмету - головним завданням для вчителя хімії стає створення форм і методів навчання придатних для організації освітнього процесу в класах у яких навчаються особи з типовими освітніми потребами, так і з особливими.

Особливість освітніх потреб виявляється в залежності від психофізичного розвитку дитини та вимагає від учителя створення спеціальних умов навчання хімії. При роботі з такими учнями вчитель має одночасно не переобтяжувати учнів складним теоретичним матеріалом, термінологією, проте домогтися засвоєння певного обсягу хімічних знань. Вчитель має розробити критерії оцінювання навчальних здобутків учнів із особливими освітніми потребами та пояснити всім іншим учням з класу, чому їх оцінювання буде відбуватися нарізно.

Основним завданням вивчення хімії особами з особливими освітніми потребами стає формування в учнів простих практичних навичок, які допоможуть їм у повсякденному житті при контакті з побутовою хімією, їжею, фармацевтичною та нафтохімічною продукцією тощо. Залежно від ступеня вираження особливостей освітніх потреб вчитель може адаптувати або модифікувати програму на власний розсуд, залежно від потреб учнів.

Включаючи учнів з ООП в колективну роботу на уроці хімії необхідно зосереджувати увагу на сильних сторонах учня, презентуючи їх всьому класу та максимально їх розвивати. Активізувати знання потрібно на власному життєвому досвіді за допомогою прикладів з життя, таким чином учень із ООП краще запам'ятає інформацію.

Важливим для вчителя хімії є підбір необхідного матеріалу для вивчення та врахування особливого розвитку дитини. Інклюзивні заклади загальної середньої освіти засновані на ідеї, що всі діти повинні навчатися якомога більше разом, незважаючи на будь-які проблеми, труднощі чи відмінності між ними. Тому, завданням вчителя є допомога дитині адаптуватися до звичних умов життя його однолітків та соціалізація учня в колективі. Для того, аби учень із ООП зумів зрозуміти матеріал, учитель розробляє типовий урок хімії, включаючи завдання для учня з ООП в кожен етап. Слід уникати формування зверхнього ставлення до учнів із ООП в класі, проте необхідно не допускати паразитування учнів із ООП в колективі. Рационально організована взаємодія учнів із різними освітніми потребами в класі стане запорукою ефективності інклюзивного навчання хімії.

Таким чином, реалізація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти потребує від кожного вчителя, і хімії зокрема, усвідомлення мети та здатності розробляти форми та методи реалізації інклюзивного навчання. У межах виконання було проведене анкетування, з метою вивчення думки педагогів щодо методів та форм, які вони

використовують у процесі навчання в інклюзивних класах. Опитування вчителів хімії Коростенської ОТГ (24 особи), 62,5 % із яких мають досвід роботи із дітьми з ООП, дали такі результати. Аналіз отриманих результатів дозволяє констатувати, що 83,3% респондентів вважають дидактичну гру провідним і ефективним методом вивчення хімії; третина педагогів (33,33%) у своїй професійній діяльності постійно використовують саморобні лепбуки, а більше половини (54,2 %) використовують їх інколи; інтерактивну дошку та електронні презентації з анімацією та 3D-зображеннями, що супроводжуються поясненням вчителя та зворотнім зв'язком із учнями вважають ефективним засобом інклюзивного навчання 100,00% педагогів; 75,00% вчителів визначили необхідність власноруч розроблювати дидактичні засоби навчання (паперові, електронні тощо).

Щодо використання застосунків і платформ для кращої організації уроку та легшого сприйняття матеріалу учнями, думки розділилися: Kahoot! – 54,2 %, Zoom – 83,3 %, Meet – 75 %, Learning Apps – 66,7 %, Virtual Labs – 29,2 %, Viber – 75 %, Canva – 66,7 %, Youtube – 83,35 %, Chem 3D – 45,8 %.

Щодо проведення лабораторних дослідів і практичних робіт із позиції безпеки, для учнів з ООП вчителі хімії обрали застосунки віртуальних лабораторій (91,70 %), а 8,30 % за те, щоб учні самостійно в лабораторіях виконували всі види експериментальної роботи.

Слід зазначити, що 12,50 % вчителів відчують себе неготовими до реалізації інклюзивного навчання, а 45,83 % вважають себе частково готовими. Також, 8,33% вчителів хімії вважають непотрібним змінювати власний методичний інструментарій при роботі в класах інклюзивного навчання.

Отже, сучасний вчитель хімії повинен постійно вдосконалювати власну професійну майстерність і кваліфікацію, готувати себе до організації та реалізації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти, як до найближчої перспективи впровадження Концепції Нової Української Школи та виклик сучасної природничої освіти в Україні.

1. Віталій Бондар. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен
2. Бондар В.І. Інклюзивне навчання та підготовка педагогічних кадрів для його реалізації
3. Бабенко О. М. Навчання хімії у інклюзивних класах